

Toros i impostos

Subvencions de l'Estat Espanyol i la UE per a la
Tauromàquia i Criança del Toro

Informe de la coalició ERC / Catalunya Sí
Alfred Bosch, portaveu

Gener 2013

*La fiesta es ver morir bárbaro y fiero
Contra la condición humana y tierna
Los que no os hacen mal, ni mal os quieren*

La festa és veure una mort valenta i salvatge
Contra la condició humana i tendra
Aquells que no et fan mal, ni mal no et volen

Lope de Vega (1562-1635)

Siempre me han aburrido y repugnado las corridas de toros.

Sempre m'han avorrit i repugnat les curses de braus

Pensador espanyol Miguel de Unamuno (1864-1936)

Índex

1. Resum
2. Subsidis espanyols
3. Les subvencions europees
4. Altres consideracions
5. Notes

1. Resum

L'objectiu d'aquest informe és demostrar que la tauromàquia està fortament subvencionada tant pels fons de les administracions espanyoles com pels fons europeus. Sense aquest suport, aquesta activitat recreativa probablement s'ensorraria econòmicament i desapareixeria.

Les dades demostren que la quantitat de diner públic que s'hi destina a l'Estat Espanyol no és inferior als **571 milions** d'euros, en partides que es gasten anualment els diferents nivells de les administracions espanyoles, i no menys de **129,6 milions** d'euros procedents de la Unió Europea -en aquest cas, bàsicament a través dels programes de la política agrícola comuna-.

Ambdues quantitats són derivades dels càlculs més conservadors. A causa de la manca de transparència pressupostària, algunes línies de finançament són difícils de rastrejar, però estem segurs que una major investigació conduiria a augments addicionals i en cap cas a disminuir les xifres que aquí s'exposen.

2. Subsidis espanyols

La Fundació Altarriba, de defensa dels drets dels animals, va publicar el 2007 un càlcul que reflecteix les subvencions per a les curses de braus a Espanya. Les ajudes s'agrupen a partir de diversos conceptes i modalitats de subvenció de diverses administracions i se sumen en una sola xifra: 564 milions de € (1). El Grup Abolicionista de la Tauromàquia va oferir l'any 2010 una suma similar de 550 milions de € (2) i el PACMA el 2011 eleva la xifra fins a 600 milions de € (3).

Aquestes estimacions globals no inclouen els subsidis que es concedeixen per a la cria de toros braus i de cria. De fet, es limiten als diners dels contribuents invertits en festes; suport directe per a l'entreteniment, ajuda als promotors i organitzadors, adquisició massiva d'entrades, màrqueting, publicitat, drets de televisions públiques... A més, tots els nivells de l'administració estaven involucrats en aquests subsidis; el govern central espanyol, les comunitats autònomes, provincials, municipals, juntes públiques i consorcis ...

Com s'arribava a les xifres abans esmentades? A falta de dades fiables, la majoria de les avaluacions es van centrar en el número de curses el braus, el seu cost mitjà, i la proporció de les despeses cobertes per la venda d'entrades o d'altres (escassos) ingressos privats, com ara la venda dels toros un cop morts, o de patrocinis diversos. Veiem les dades disponibles:

El nombre de curses de braus, 'encierros' o pràctiques similars, són fàcils de calcular, ja que el Govern espanyol manté un recompte jurídic fiable. El ministeri de l'Interior va oferir el 2011 la següent informació, la qual cosa dona una xifra total de 13.329 esdeveniments (1.724 de primera, 11.605 de categories inferiors):

TOTAL DE FESTEJOS MENORES CELEBRADOS EN ESPAÑA

Mes	Becerrada.	Corrida mixta con rejonos	Festejos Populares	Novilladas sin Picadores.	Parte Seria de Toreo Cómico.	Total
Enero	1			1		5.224
Febrero		1	40	4		45
Marzo		1	35	4	1	41
Abril	2		87	7	1	97
Mayo	16	1	249	23	5	294
Junio	7	1	244	15	4	271
Julio	19	8	464	40	1	532
Agosto	83	11	1.645	126	14	1.879
Septiembre	95	10	1.549	126	10	1.790
Octubre	22	3	251	19	5	300
Noviembre	5		7	3		15
Diciembre	2		1.114	1		1.117
Desconocido			5.222			
Total	252	36	10.907	369	41	11.605

TOTAL DE FESTEJOS CELEBRADOS EN ESPAÑA

Mes	Corridas de		Festejo Mixto.	Festival.	Novilladas con Picadores.	Rejones con Novillos.	Total
	Rejones con Toros.	Corridas de Toros.					
Enero		2	2	2	2	6	14
Febrero	1	10	1	8	2	1	23
Marzo	2	32	1	10	10	2	57
Abril	5	34	7	7	17	5	75
Mayo	10	59	20	20	38	11	158
Junio	13	58	22	14	25	7	139
Julio	10	58	20	15	26	14	143
Agosto	31	177	53	67	71	64	463
Septiembre	38	139	53	80	137	71	518
Octubre	15	42	10	20	30	10	127
Noviembre				4			4
Diciembre				3			3
Total	125	611	189	250	358	191	1.724

Quant al cost mitjà de les curses de braus, és obvi que varia enormement d'acord a la grandària i categoria, però oscil·laria entre 60.000 € per a les de tercera i deu vegades aquesta xifra per les categories de primera. Els costos inclouen almenys sis toros sacrificats (entorn a 5000 € per cap), més els toreros, ajudants, cavalls, metges, veterinaris, empresaris, vehicles, despeses de comercialització, manteniment, etc. Toreros estrelles com José Tomás poden cobrar fins a 500.000 € per tarda, mentre que un matador comú cobraria entorn a 30.000 € per sessió.

Si mantenim la proporció indicada per fonts del Ministeri entre esdeveniments menors i de primera classe, les dades d'encreuament donarien una suma de 1730 milions d'euros com a despeses globals per als esdeveniments taurins anuals en el conjunt d'Espanya. Aquests números, tenint en compte la inflació, estan en conformitat amb els 1500 milions d'euros que asseguraven fonts empresarials taurines l'any 2006 (4).

Fins i tot els més acèrrims defensors de la tauromàquia reconeixen que en l'actualitat els espectacles resulten molt deficitaris. Instal·lacions plenes fins a la bandera no cobreixen ni les dues terceres parts del cost de l'esdeveniment, segons els ramaders (5), i els subsidis suposen una mitjana d'almenys el 33% de les despeses per tal de fer assumibles les festes en les categories superiors.

Naturalment el dèficit és molt més elevat en les ciutats més petites o en esdeveniments menors, sovint en l'interval de 50 a 90%, tenint en compte la necessitat de cobrir els costos fixos amb menys recursos. Prenent una línia extremadament conservadora, i aplicant el 33% de subvenció suggerida pels grups de pressió pro-taurins, la xifra resultant és substancial i aquí encaixa amb altres estimacions esmentades anteriorment: no menys de **571 milions de €**.

1724 curses majors	a 600.000€	1034 M€
11605 curses menors	a 60.000€	696 M €

Cost total (13.329) per cursa de braus	1730 M€
	571 M€
33% subsidi	

Fins ara, les estimacions no han estat discutides pel govern espanyol i no hi ha xifres alternatives que s'hagin fet públiques. De fet, l'opacitat ha estat la norma, i només ha aparegut alguna informació parcial, en petits detalls com subsidis locals i assignacions pressupostàries parcials. Val a dir que el procés de canvi de competències en les curses de braus, iniciat el 2012, per tal que passi del Ministeri de l'Interior al Ministeri de Cultura és, com l'Executiu espanyol ha admès obertament, un moviment que pretén, entre altres coses, ampliar la protecció financera i el blindatge legal per a aquesta activitat.

Els subsidis per a les curses de braus són una pràctica generalitzada en tots els nivells de l'administració. Aquest fet és ben conegut, encara que les dades afloren només quan sorgeix una polèmica particular. Quant a les despeses que caldria incloure en la xifra dels 571 milions de € abans mencionats, o fins i tot augmentar-los, podríem posar alguns exemples amb els següents titulars:

2006. construcció d'una nova plaça de toros de Xàtiva aprovat per 5.400.000 €. Els diners públics gastats finalment van ser 12 milions d'€.

2006. La Junta d'Andalusia concedeix 6 milions de € per a la renovació de la plaça de toros de Cadis.

2006. Els plans aprovats per la remodelació de la plaça de toros de Madrid, Las Ventas, amb 4.200.000 € de la Comunitat de Madrid. El 2012, uns altres 3,5 milions de € es debaten per a la cobertura de les instal·lacions. Una coberta que va caure quan es feien proves de resistència.

2007/2011 RTVE gasta 7.148.508 € en la cobertura de les curses de braus. Una part desconeguda d'aquesta quantitat va a drets d'emissió.

2009. La ciutat de Dos Hermanas, prop de Sevilla, es nega a pagar espectacles taurins amb diners municipals. Portaveus de la indústria insisteixen que assumirà els costos i continuaran amb els espectacles, però finalment no ho fan.

2010. Activistes protesten a l'Ajuntament de Bilbao per la despesa de 6.050.000 € en curses de braus.

2010. Protestes a l'ajuntament de Pontevedra per la despesa 58.000 € en la promoció de la tauromàquia.

2011. L'Ajuntament de Vitòria transfereix 350.000 € assignats als llibres de text a la cobertura de curses de braus.

2011. L'Ajuntament de Còrdova inverteix 60.000 € en paquets d'entrades. La província

gasta 17.000 € en bitllets i 244.000 € en la contractació de la plaça de toros privada.

2011. El Govern espanyol crea un premi per talents taurins de 30.000 €

2012. Una campanya popular no aconsegueix impedir que el municipi de Valladolid gastí 180.000 € de diners públics en curses de braus.

2012. La presidenta de la Comunitat de Madrid, Esperanza Aguirre, admet un pressupost de 2.197.407 € en el patrocini de les curses de braus. Ajudes de 256.871 € estan disponibles per a les ciutats de menys de 20.000 habitants de la CAM.

2012. El ministre de Cultura Wert anuncia més ajudes per les curses de braus.

2012. La ciutat de Corunya (Galícia), cedint a la protesta, redueix les subvencions taurines de 128.000 a 85,000 €

2012. La ciutat de Sant Sebastià, a causa d'un canvi de govern, cancel·la el contracte amb una empresa taurina

Hi ha subvencions que clarament no poden ser incloses en els 571 milions d'€ que abans hem citat, perquè no estan destinades a la pròpia Festa, però sí als ramaders, de manera que caldria afegir-les a les sumes lliurades per la UE a través de la PAC (vegeu capítol següent):

2010. El Ministeri de Medi Ambient dona suport a la conservació dels hàbitats curses de braus amb 600.000 €

2011. El Ministeri d'Agricultura transfereix 209.979 € a l'associació de ramaders UCTL i 230.000 € per a la resta dels criadors de toros per ajudar en la cria de pures sang (6)

3. Les subvencions europees

La cria de toros de lídia ja no és un negoci, segons els propis ramaders i acadèmics. Fonts ramaderes afirmen que "els principals ingressos provenen de vendes de bous i de subvencions de la PAC ... podem dir que els retorns econòmics per a les curses de braus són negatius" (7).

Quants diners europeus es destinen a les curses de braus? Pel poc que sabem, la principal font d'ingressos és la política agrària comuna (PAC), el programa d'assistència als agricultors de la Unió Europea. És sabut que l'Estat Espanyol consumeix prop del 13,5% de la PAC. Tot i que els subsidis han patit un lleuger descens, l'any 2010 encara han cobrat una suma important, 5.160 milions d'€, com es pot observar en el següent gràfic:

(INDICATIVE FIGURES)
Direct aids to the producers (R. 1782/2003 and R. 73/2009) - Financial year 2010
All direct payments
Amount (in thousand EUR) paid to beneficiaries receiving aid within the indicated range

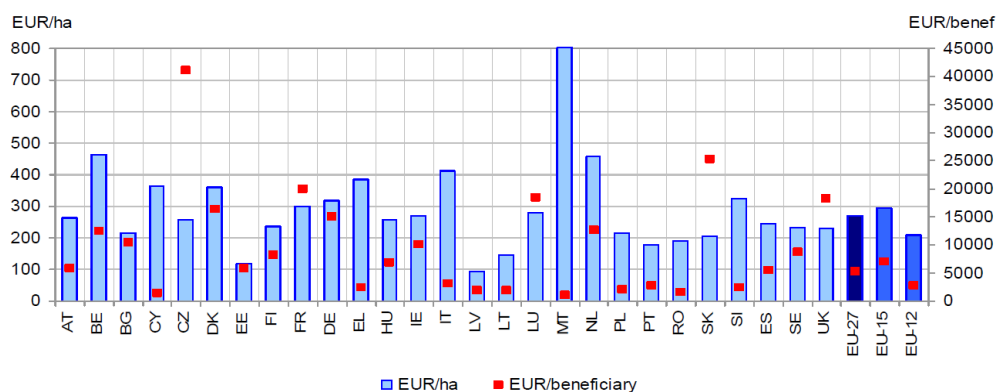
Strat. (€ * 1000)	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT
< 0 €	-5	-43		-155	-145		-370	-121	-310	-130	-1.358			-1
≥ 0 and < 500 €	591	10.764	1.135	1.562	12.089	1.601	68.097	62.986	7.003	1.182	137.654	5.302	9.651	26.756
≥ 500 and < 1 250 €	2.545	9.914	3.838	6.154	32.667	3.412	149.101	144.762	24.592	7.540	233.194	4.644	14.226	31.415
≥ 1 250 and < 2 000 €	3.593	6.496	4.561	7.943	37.466	2.495	140.931	143.108	29.758	14.253	177.892	2.588	7.068	16.676
≥ 2 000 and < 5 000 €	19.046	17.338	16.087	32.712	188.647	5.627	474.661	497.087	133.445	101.549	518.940	5.880	12.048	34.082
≥ 5 000 and < 10 000 €	44.203	18.050	20.801	54.210	397.178	5.813	621.731	666.722	343.044	227.697	562.361	4.431	9.038	26.126
≥ 10 000 and < 20 000 €	122.025	22.201	26.723	91.247	805.209	7.732	540.273	973.125	1.033.033	357.759	596.738	3.992	8.810	25.299
≥ 20 000 and < 50 000 €	251.632	46.306	47.388	236.458	1.618.974	12.715	378.728	1.378.251	3.333.703	398.463	714.974	3.151	11.978	27.289
≥ 50 000 and < 100 000 €	105.817	56.915	55.710	291.647	754.350	10.887	64.244	627.682	2.325.537	123.379	459.347	1.189	9.447	17.413
≥ 100 000 and < 150 000 €	16.698	32.521	57.385	121.078	256.858	5.932	4.808	238.159	528.544	24.209	199.861	333	2.654	9.120
≥ 150 000 and < 200 000 €	5.811	20.304	51.494	47.227	168.468	2.087	1.163	129.651	137.105	7.885	107.468		1.644	6.865
≥ 200 000 and < 250 000 €	1.960	11.299	49.965	25.298	151.215	651		72.876	50.231	2.270	62.912	217	657	3.822
≥ 250 000 and < 300 000 €	829	5.184	39.736	15.185	138.113	1.653	287	53.799	16.450	1.344	51.965		1.132	3.290
≥ 300 000 and < 500 000 €	665	6.734	102.315	18.805	373.197	1.080		83.442	25.036	1.511	74.440	802	1.803	6.961
≥ 500 000 €	541	8.587	86.339	7.041	511.782			88.712	93.046		238.359	640	839	1.612
Total	575.971	272.560	563.477	956.402	5.446.068	61.685	2.443.654	5.160.241	8.080.217	1.268.911	4.134.747	33.169	90.995	236.725

Però quants d'aquests diners es destinen als criadors de braus de lídia? Fa alguns anys, les ajudes es lliuraven amb una quantitat fixa per cap, però en l'actualitat s'ha convertit en una quantitat fixa per hectàrea. En l'anomenat *Pilar I*, les ajudes directes als agricultors privats no es fan públiques, a causa de les actuals normes de privacitat, i per tant no podem obtenir xifres exactes de quan rep cada agricultor. L'estimació ha de sortir a la força a partir de la mitjana de subvenció per hectàrea, i després multiplicar-ho per la quantitat d'hectàrees dedicades a als toros de lídia.

Les hectàrees espanyoles que podien rebre fons europeus és de 21,5 milions d'hectàrees el 2010. Pràcticament tot el territori que pot rebre subvencions acaba rebent-ne, de manera que farem com fan les autoritats de la UE, treballar amb el concepte de terres subvencionables. Les pastures dels toros de lídia són, amb tota seguretat, elegibles per rebre ajudes de la PAC.

La subvenció mitjana per a Espanya que la UE utilitza en les seves pròpies estadístiques és de 5.160 milions d'€ dividit per 21'5 milions d'hectàrees, que suposa 240 € per hectàrea. Són dades de la Comissió Europea per a l'any 2008, com es pot observar en el següent gràfic, a la columna per Espanya ES (8):

Figure 5: Average direct payments per beneficiary and per hectare in each Member State

La quantitat d'hectàrees dedicades a pastures per a toros de lídia supera les 540.000ha, segons els sindicats ramaders i els informes de premsa (9) (10). Això constitueix una enorme extensió de terra, però cal tenir en compte que aquí no estem tractant amb bestiar ordinari; els toros de lídia crien lliurement en el seu hàbitat natural, pel qual requereixen extensions obertes. Quan apliquem la mitjana de subvenció de la UE a aquests terrenys (540.000 x 240 €), s'obté la suma final de 129,6 milions d'€.

Subvencions europees	240 € per hectàrea
Total hectàrees	540.000
TOTAL	129.600.000 €

Això ha de ser considerat una apreciació mínima, elaborada a partir de càlculs conservadors i treballant amb les xifres oficials proporcionades per la UE i pels propis ramaders. Cal destacar que les xifres relacionades amb la PAC són de subsidis corresponents al Pilar I de subvencions (la gran majoria), però encara podem esperar un escreix a partir del Pilar II (desenvolupament rural), que es concedeixen a determinats agricultors i no poden ser rastrejats.

Enumerem alguns exemples addicionals de finançament de la UE per a les activitats relatives a les curses de braus, i que no s'inclourien en el 129,6 € milions esmentats anteriorment;

- 2009, 200 dels 1200 membres de la UCTL (criadors de toros de lídia a Espanya) van rebre prop de 26 milions de € de la UE en compensació per les pèrdues en l'explotació agrícola.
- 2010, A Pozoblanco, 180.287 € del programa LEADER+ van ser utilitzats per l'autoritat local per crear un recorregut audiovisual de la plaça de toros de la ciutat.
- 2010, A Benamejí 25.975 € del Programa de Desenvolupament Rural (Proder) es van gastar a la plaça de braus de l'autoritat local.
- 2011, La plaça de toros de Bélmez va ser renovada amb l'ajuda de 300.000 € en fons europeus Proder d'Andalusia.
- 2011, l'autoritat local a Fuente del Maestre va anunciar que la seva plaça de toros seria renovada amb fons Proder per una suma de 143.252 €.

4. Altres consideracions

Els fets i les xifres sobre les curses de braus són difícils d'obtenir, pel fet que les administracions i els agents privats involucrats no estan disposats a lliurar-los. Si hi estiguessin interessats, no tindrien cap dificultat en fer un balanç global de despeses. Les organitzacions crítiques amb els toros, inclosos els partits polítics, activistes de drets dels animals, ambientalistes i altres, han demanat transparència una vegada i una altra, sense resultat. Donada la manca de dades, aquests grups s'han vist obligats a fer els seus propis càlculs.

El 2010, la Comissió de Pressupost del Parlament Europeu, a proposta dels Verds / Aliança Lliure Europea, va votar a favor de l'exclusió dels criadors de toros dels ajuts de la PAC. Aquesta moció va ser rebutjada en el plenari, a causa de la pressió conjunta dels conservadors i els socialistes espanyols. La sol·licitud d'informació sobre quina quantitat de diners europeus va ser canalitzada a aquestes activitats no va ser tampoc aprovada.

Està clar que si les curses de braus són abandonades al mercat, van a la fallida, i tant detractors com defensors coincideixen que sense subvencions aquest és un negoci que no té futur. Per tant, un podria preguntar-se per què els governs espanyols de tots els signes estan tan interessats en donar suport a la Festa i alhora tan interessats en ocultar aquest suport. Les respostes són complexes, però és obvi que el suport no és justificable per raons d'impacte econòmic, ambiental, moral, cultural, popular o tradicional. Els ecologistes han discutit molt els beneficis de toro de cria (11). Segons les principals organitzacions mediambientals, els toros de Lídia no són ni una espècie en perill, ni tampoc tenen cap valor biològic en particular, així com tampoc contribueixen a preservar la fauna i flora. Els experts aclareixen que aquests arguments són en realitat més o menys fabricacions sofisticades per obtenir més ajudes.

Quant a les raons culturals, cal assenyalar que totes les enquestes mostren una acceptació decreixent per les curses de braus a Espanya. L'any 2006, fins el 72% dels enquestats no va mostrar cap interès en les curses de braus, enfront del 20%, que van mostrar poc interès i un 7,4 que tenia un gran interès; El rebuig va pujar a 85% en el cas dels joves, i només el 18% de tots els entrevistats creu que algun tipus de suport financer s'ha de donar a la indústria. (12)

Per què, llavors, les institucions insisteixen en la subvenció de les curses de braus? La principal força motriu és polític-ideològica. Cal tenir en compte que, tan aviat com el general Francisco Franco va proclamar i promoure aquesta particular forma d'entreteniment a la categoria de *Festa Nacional*, es va convertir en un símbol consubstancial del nacionalisme espanyol. Anteriorment consistia més en una tradició mediterrània que es podia trobar a França o Portugal, i potser, si la dictadura militar no l'hagués convertit en una icona política, les curses de braus espanyoles haurien evolucionat al llarg del temps amb la mateixa línia que entre els veïns.

És per això que és tan difícil d'obtenir transparència; les elits governants i els alts funcionaris espanyols als nivells europeus, espanyols i locals, són sens dubte ben conscients que dedicar diners dels contribuents a les curses de braus forma part d'un projecte polític nacionalista. Però admetre-ho tan obertament és arriscat, sobretot si tenim en compte l'acceptació superficial dels toros, la seva situació econòmica inestable i els beneficis irrellevants per al medi ambient. Finalment, els polítics

espanyols són molt conscients de la fragilitat moral de l'espectacle; és evident que torturar i matar animals en públic no sembla encaixar gaire amb la sensibilitat del segle XXI.

5. Notes

- (1) <http://www.20minutos.es/noticia/276608/0/fiestas/taurinas/millones/>
- (2) <http://grupoabolicionistadelatauromaquia.blogspot.com.es/p/subvenciones-espanolas-y-europeas.html>
- (3) <http://www.pacma.es/app/webroot/files/INFORME%20-INVESTIGACION-oscurantismo-subvenciones-publicas-tauromaquia-Andalucia.pdf>
- (4) http://www.ganaderoslidia.com/webroot/economia_toros.htm
- (5) http://www.ganaderoslidia.com/webroot/economia_toro.htm
- (6) <http://www.boe.es/boe/dias/2012/03//22/pdfs/BOE-A-2012-3989.pdf> ; més subvencions detallades a <http://www.yotampoco.org/textos.php?id=3>
- (7) http://www.ganaderoslidia.com/webroot/economia_toro.htm
- (8) http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/perspec/cap-2020/impact-assessment/annex3a-d_en.pdf
- (9) <http://www.elmundo.es/mundodinero/2009/12/30/economia/1262196991.html>
- (10) http://www.ganaderoslidia.com/webroot/mesa_toro.html
- (11) [http://faada.org/userfiles/file/Contraargumentos_medioambientales_tauromaquia_2\(1\).pdf](http://faada.org/userfiles/file/Contraargumentos_medioambientales_tauromaquia_2(1).pdf)
- (12) <http://www.asanda.org/documentos/tauromaquia/encuestas-sobre-corridas-de-toros/10.2006>